

Ds. Arjan van Groos (1962 - 2014)
Tekst: Jeremia 2, 10 - 13
Ochtenddienst / middagdienst

Broeders en zusters,

1. **Votum**
2. **Zegengroet**
3. **Zingen : Gezang 120 : 1 en 2**
4. **Lezing van de wet**
5. **Zingen : Gezang 154 : 1 - 3**
6. **Gebed voor vergeving van de zonden en vernieuwing door de Heilige Geest**
7. **Schriftlezing : Jeremia 2 : 1 - 25**
8. **Zingen : Psalm 62 : 1, 3 en 4**
9. **Tekst : Jeremia 2 : 10 - 13**
10. **Zingen : Psalm 36 : 2 en 3**
11. **Dankzegging en voorbede**
12. **Slotzang : Psalm 135 : 3, 10 en 12**

Middagdienst

- 1. Votum**
- 2. Zegengroet**
- 3. Zingen : Gezang 120 : 1 en 2**
- 4. Gebed om zegen over de eredienst**
- 5. Schriftlezing : Jeremia 2 : 1 - 25**
- 6. Zingen : Psalm 62 : 1, 3 en 4**
- 7. Tekst : Jeremia 2 : 10 - 13**
- 8. Zingen : Psalm 36 : 2 en 3**
- 9. Geloofsbelijdenis door het zingen van Gezang 179b**
- 10. Dankzegging en voorbede**
- 11. Inzameling van de offergaven**
- 12. Slotzang : Psalm 135 : 3, 10 en 12**

Geliefde gemeente van onze Here Jezus Christus, broeders en zusters, groot en klein,

Heel wat mensen zijn vandaag de dag de mening toegedaan dat God niet echt bestaat, maar een verzinsel is van mensen die het geloof in een God nodig hebben om het leven aan te kunnen. Er is ook wel voorspeld dat uiteindelijk het geloof in een God zou verdwijnen. Want geloven is iets voor primitieve mensen. Maar inmiddels is wel duidelijk dat die voorspelling niet uitkomt. Want tot verbazing van sommige mensen kun je onder de wetenschappers aan de universiteiten en in de instituten veel gelovige mensen tegenkomen. Wel is het waar dat veel primitieve godsdiensten zijn verdwenen. Blijkbaar is het christelijke geloof van een ander kaliber dan de primitieve godsdiensten. Toch is het opvallend, dat we in de bijbel lezen dat het volk Israël telkens weer de Here verliet en achter de goden van de omringende volken aanging. Met name in de boeken van de profeten kunnen we hierover lezen. Maar ook in de historische boeken zoals Rechters, 1 en 2 Samuël, en de boeken van de Koningen en Kronieken van Israël. Baäl en Astarte hebben een ongelooflijke aantrekkingskracht op het volk Israël gehad. Daarmee riep het volk telkens weer de woede van de Here op.

Toch toont de Here telkens weer zijn genade. Genade in het feit dat hij zijn volk niet laat vallen. Wij hadden in het geval van God het volk Israël al lang de rug toegekeerd. Als mensen je telkens de rug toekeren, waarom zou je dan toch telkens weer achter die mensen aangaan? Als ze echt niet willen, waarom zou jij dan nog je best doen voor hen? Zo doen wij dat toch ook? Als ze een kind hebben dat niet wil luisteren, dan stoppen we toch op een gegeven moment ook met waarschuwen en straffen. Dan moet hij het op een gegeven moment maar ervaren. Maar de Here geeft niet op. Je vraagt je op een gegeven moment wel af of God dan helemaal geen trots heeft. Hij weet toch hoe het volk in elkaar zit. Hij weet toch dat als ze zich bekeren, ze op den duur toch weer zullen afdwalen. Waarom geeft Hij mensen toch de kans om iedere keer weer een loopje met Hem te nemen? Waarom geeft Hij mensen toch de kans om iedere keer weer zijn woede op te wekken? Wat is er dan zo belangrijk voor Hem, dat Hij die mens niet loslaat en hem zijn eigen gekozen ondergang tegemoet laat gaan?

In de dagen waarin onze tekst zich afspeelt, is het ook weer beroerd gesteld met de liefde van het volk voor de Here. In het vers voorafgaand aan de verzen van onze tekst, lezen we de volgende woorden van de Here: "daarom klaag hoofdletter ik jullie nog-

maals aan, en de kinderen van je kinderen klaag Ik aan." De Here sleept het volk Israël voor het gerecht. Iets wat de Here vaker doet. En wat ook heel vanzelfsprekend is als we oog hebben voor de basis die God onder zijn relatie met zijn volk heeft gelegd. Het samenleven van God en zijn volk is geregeld in een contract. Als in een huwelijkscontract zijn God en het volk Israël wederzijds verplichtingen aangegaan. We lezen daarover in bijvoorbeeld Deuteronomium 28. Daar zegt Mozes in naam van de Here: 'Als u de Here, uw God, gehoorzaam bent en als zijn geboden, zoals ik ze u vandaag heb voorgehouden, zorgvuldig naleeft, zal Hij u hoog boven alle andere volken op aarde verheffen. En als u Hem gehoorzaamt, zullen u deze zegeningen toevallen.' En dan volgt er een hele rij. Zegeningen voor de stad en het land, vruchtbaarheid voor mens en dier, overwinningen op de vijanden, enz.,enz. Maar in vers 15 is vervolgens ook te lezen wat er gebeurt als ze de Here niet gehoorzamen. Dan zullen allerlei vervloekingen het volk treffen. En nu in onze tekst is er een soort rechtszaak gaande waarin de Here zijn volk aanklaagt. Zodat dat vast komt te staan dat de Here terecht boos is op zijn volk. Waarin vast komt te staan dat ze het contract met God verbroken hebben en dat de Here dan ook terecht de vervloekingen uit het contract over zijn volk uitstort.

De Here klaagt zijn volk aan dat het Hem heeft ingeruild voor goden die geen goden zijn.

Deze daad is:

- 1. Ongekend in de geschiedenis van de volken,**
- 2. Is een diepe belediging voor de Here,**
- 3. Zal het leven van Israël bederven.**

We zullen dus eerst zien dat het inruilen van de Here voor goden die geen goden zijn ongekend is in de geschiedenis van de volken. Ik weet niet hoe jullie dat vinden, jongens en meisjes, maar ik vond het altijd heel vervelend. Als ik het eten bijvoorbeeld niet zo lekker vond en mijn vader dan tegen mij zei: "Kijk eens naar je kleine broertje, die heeft zijn bord allang leeg en jij hebt je bord nog half vol liggen. Neem een voorbeeld aan je broertje." Dat vond ik niet leuk. Is dat kleine broertje een voorbeeld voor mij? Maar het werkte vaak wel. Want ik wilde natuurlijk niet voor mijn broertje onder doen. Maar leuk vond ik het niet.

Als de Here hier zijn volk aanspreekt dan vergelijkt Hij ze ook. En God zegt tegen ze: "Ga naar de Griekse eilanden en vraag het na." De Griekse eilanden liggen vanuit Israël

gezien in het westen. En de Grieken waren echte zeevaarders en die kwamen overal. En de Here zegt: “Trek naar Kedar.” Kedar ligt in het oosten, dus aan de andere kant. En daar moeten ze hetzelfde doen. En waarom moeten ze daar naar toe gaan? Om die volken de vraag te stellen of ooit een volk zijn goden heeft ingeruild voor andere goden. En uit de vraagstelling valt het antwoord op deze vraag al wel af te leiden. Nee, zoiets is nog nooit gebeurd. Geen volk heeft ooit zijn goden ingeruild voor andere goden. Maar Israël doet dat wel. En dat maar niet één keer, bij wijze van ongelukje. Nee, het volk van de andere valt telkens weer terug in dit verschrikkelijke gedrag. Geen volk op aarde is zo ontrouw tegenover zijn god. Wat een schande voor Israël.

Dat een volk zijn god inruilt voor een andere god is dus een uniek verschijnsel in de wereld van die dagen. En dat roept de vraag op hoe dat kan. Waarom doet Israël iets wat in die dagen zo ongehoord is, dat geen van de heidense volken zoiets doet? Waar heeft de Here dit aan verdiend? Heeft Hij het er zelf naar gemaakt? Heeft Hij niet voor zijn volk gezorgd? Heeft Hij Zich niet aan zijn Woord gehouden? Nee, de Here heeft voor zijn volk gezorgd en Zich aan zijn Woord gehouden. Maar waarom ruilen ze de Here dan toch telkens weer in voor de goden van andere volken? Voor de Baäls en Astartes? Er is geen ander antwoord mogelijk dan dat het dienen van deze afgoden blijkbaar aantrekkelijker is dan het dienen van de Here. Het dienen van de afgoden is ons blijkbaar op het lijf geschreven en het dienen van de Here blijkbaar niet. Dat sluit niet aan bij ons belangen en onze behoeften. En wat is dat dan bij de Here dat Hij niet aansluit bij onze behoeften? Dat is dat Hij ons geen ruimte geeft om Hem naar onze hand te zetten. We mogen geen beeld van Hem maken en we mogen zijn Naam alleen maar gebruiken als zijn eer ermee gediend is. Verder moeten we onszelf allerlei beperkingen opleggen. We mogen maar niet een seksuele relatie aangaan met wie we willen. De Here stelt geen prijs in seksfeesten zoals veel afgoden dat blijkbaar wel deden. De Here wil dat we zorgvuldig omgaan met het bezit van onze naaste. De Here wil dat we betrouwbaar zijn in ons spreken. Ja, de God van Israël stelt zelfs eisen aan onze verlangens. We mogen niet een het huis of de medewerker van onze naaste begeren. En doen we dat wel, dan laat Hij dat niet ongestraft. Deze God past niet bij de verlangens en behoeften van de natuurlijke mens. Deze God stelt zich tegenover de mens op als de Andere. En daarom ruilden ze de Here telkens weer in voor die afgoden die wel goed aansloten bij wat ze wilden.

En wij herkennen dat toch ook. Dat de Here van nature niet bij onze verlangens past. Wie naar de geboden van de Here wil leven, moet strijd leveren met zichzelf. Die voelt dat hij ergens deze God niet wil dienen en dat hij ergens zich aan deze God ergert. Als die God ons weer laat weten dat we van nature zondaars zijn. Of dat we onszelf niet kunnen redden.

En deze bovenstaande feiten laten dus zien dat het verhaal dat onze God een bedenkfel van de menselijke geest is, wel heel onwaarschijnlijk is. Deze God is juist een God tegenover de mens. Een God die je echt moet leren kennen, wil je gaan zien hoe groot Hij is liefde, trouw en zorg is. Dat in de eerste plaats.

We zullen in de tweede plaats zien dat het inruilen van de Here voor goden die geen goden zijn een diepe belediging voor de Here is. Het volk Israël heeft de Here ingeruild. En waarvoor? De Here zegt het in vers 11: “En goden zijn het nog niet eens!” “Mijn volk heeft zijn eer ingeruild voor iets dat geen hulp bieden kan.” Hoe kun je God nog meer beledigen dan door Hem in te ruilen voor iets dat helemaal niets is? Als mijn vrouw tegen mij zou zeggen dat ze liever met een cavia onder één dak woont dan met mij, dan zou ik diep beledigd zijn. En dan heb ik nog allerlei tekortkomingen. Maar de Here, de levende God inruilen voor een dood stuk hout of steen dat is zo beledigend. De Here wordt door zijn volk als een waardeloze god aan de kant geschoven. En dat terwijl Hij toch hun eer is. Want de volken rondom Israël zijn de grote daden van de Here nog niet vergeten. De Egyptenaren niet hoe de God van Israël de ene na de andere plaag over hun land heeft laten komen. Hoe de farao en het hele leger verdrongen zijn in de Rietzee. Hoe die God zijn volk gedurende een reis van veertig jaren door de woestijn in leven heeft gehouden. Hoe die God het land Kanaän in bezit heeft gegeven aan dit volk. De Filistijnen zijn niet vergeten hoe het beeld van hun god Dagon tot twee keer toe op de grond lag toen ze de ark van de God van Israël in de tempel van Dagon hadden gezet. Waarbij de tweede keer het hoofd en de beide handen van Dagon afgehakt op de drempel van de tempel lagen. En bijna alle Filistijnen kregen nare builen. En deze plaag stopte pas nadat ze de ark van de God van Israël weer hadden teruggestuurd naar de Israëlieten.

De volken rond Israël kende de God van dat volk wel en spraken met respect over Hem. Maar was zijn eigen volk trots op Hem? Op het feit dat Hij hun God was. Nee. Want ze ruilden Hem in voor goden die geen goden zijn.

En daar klinkt dan ook de roep tot de hemel. “Hemel, wees ontzet! Huiver, sidder en beef!” Dit is zo verschrikkelijk dat de hemelen worden opgeroepen om ontzet te zijn, te huiveren en te beven. Zo diep is de Here beledigd door dit verraad van zijn eigen volk. Een volk waar Hij zoveel voor heeft gedaan. Waar Hij altijd trouw aan is geweest. Tegenover wie Hij zijn Woord nooit gebroken heeft. Dat is de tweede plaats.

We zullen in de derde plaats zien dat het inruilen van de Here voor goden die geen goden zijn het leven van Israël zal bederven. De Here laat zijn volk weten dat het twee schanddaden heeft begaan. Twee schanddaden die met elkaar verband houden, maar die van elkaar onderscheiden moeten worden. De eerste schanddaad is dat het volk de Here heeft verlaten, de bron van levend water. De tweede schanddaad is dat ze voor zichzelf waterkelders in de rotsen hebben uitgehouwen. Bakken waarin je water kunt verzamelen. Wat een domme daden. Jongens en meisjes, als jullie kunnen kiezen uit vers water uit de kraan of water al een paar dagen in een bad staat. Welk water drinken jullie het liefst? Dat is geen moeilijke vraag, hè? Natuurlijk het verse water uit de kraan. En dat water uit die drinkbakken die ze in de rotsen hadden uitgehouwen was vaak nog een stuk viezer dan het water dat al een paar dagen in een bad staat. Vaak zaten er insecten in soms zelfs wormen. Die waterkelders waren ook nogal een lek. En toch had Israël dat gedaan. De bron met fris en levend water hadden ze verlaten en ze dronken voortaan het water uit de vieze waterkelders.

Nu kunnen wij daar ons hoofd over gaan schudden. Hoe kun je zo dom zijn? En het is ook dom. Maar het is niet iets dat alleen toen in Israël gebeurde. Het gebeurt vandaag de dag in ons land en in een groot deel van Europa op een zeer grote schaal. Mensen leveren de levende God in voor de afgod van het bezit. Het lest wel even je dorst, maar het smaakt niet echt fris en als je niet oppast wordt je er zelfs ziek van. Zoveel mensen zijn vandaag verslaafd aan het een of ander. Aan genot, aan televisie kijken, aan het internet, aan seks, aan eten, aan geld en bezit, aan macht, aan eer, aan gokken, aan alcohol, aan drugs. Telkens weer hopen ze dat ze zich beter gaan voelen. En heel even voelt het ook zo, maar al snel voel je je minder dan daarvoor. Onze moderne afgoden beloven veel, maar laten je net zo hard in de kou staan als de afgoden in de dagen van Jeremia. Ze bederven het leven. Wat dat betreft is er niets, maar dan ook helemaal niets veranderd. Je zou er moedeloos van kunnen worden.

Maar dat laatste zou toch een heel slechte en domme keuze zijn. Een keuze waar we de boodschap die de Here ons wil geven geen recht mee zouden doen. Want wat laat de Here in onze tekst zien? Hij laat aan de ene kant zien, dat Hij precies weet wat er zich afspeelt onder de mensen. Hij blijft er ook niet onberoerd onder als Hij opzij geschoven en ingeruild wordt voor goden die geen goden zijn. Voor goden die feitelijk niets blijvends te bieden hebben.

Maar het grote wonder is dat de mens Hem wel de rug kan toekeren, maar dat Hij dan de mens maar niet overgeeft aan de ondergang waar hij zelf voor heeft gekozen, maar dat Hij dan toch achter die mens aangaat. Dat Hij die mens waarschuwt. Dat Hij die mens oproept om terug te keren tot Hem. Dat Hij laat weten dat Hij voorbij wil zien aan dit verschrikkelijke verraad. Ja, Gods liefde is zelfs zo groot, dat Hij bereid is geweest zijn eigen Zoon onder deze mensen te laten leven en te laten lijden. Ja, dat Hij bereid is geweest zelfs zijn Zoon te verlaten om deze verraders te kunnen redden. De Here gooit de deur dus niet achter ons in het slot. En zelfs als wij de deur naar God achter ons dicht hebben getrokken, zal Hij hem niet op slot draaien. Altijd kunnen we terug. Altijd kunnen we de drinkbakken vol verontreiniging en ziektekiemen achter ons laten en terugkeren tot de bron van levend water. Onze Heer Jezus Christus.

Amen